organiseerd door een in Den Haag wonende genaturaliseerde Duitser, ir. F. Sturm; deze had een hoofdambtenaar van het departement van sociale zaken, G. W. F. van Hoeven, en een ambtenaar van economische zaken, mr. W. B. J. Buve, bereid gevonden, hem regelmatig berichten te verstrekken betreffende de lading en de positie van Nederlandse schepen welke naar ons land onderweg waren. Buve had ambtshalve toegang tot die gegevens, van Hoeven (een extreem pro-Duitse figuur) gaf ze door. Toen men Sturm in november '39 aanhield, bleek hij enkele van van Hoeven afkomstige stukken bij zich te hebben. Sturm, van Hoeven en Buve werden alle drie door de Nederlandse rechter veroordeeld – en uiteraard door de Duitsers na mei '40 prompt op vrije voeten gesteld. Dat laatste geschiedde ook met Kloosterboer alsmede met een Nederlandse kantoorbediende uit Schiebroek, P. C. Bakker, in wiens woning in december '39 een radiozender in beslag genomen was waarmee hij, tegen betaling van f 250 per maand, van midden november af dagelijks weerberichten naar Duitsland overgeseind had. Bakker kreeg midden maart '40 zes jaar gevangenisstraf[1]; veel meer dan zes weken hoefde hij er niet van uit te zitten.

Zo werden van de geheime Duitse agenten slechts weinigen ontdekt. En wij zijn met ons overzicht nog bij lange na niet gereed! Allereerst moeten nog vier agenten genoemd worden, die in het apparaat van de *Abwehr* een speciale plaats innamen – alle vier waren het functionarissen van de Duitse legatie die dus beschikten over diplomatieke immuniteit: de Duitse plaatsvervangende militaire attaché, *Oberstleutnant* Otzen, de Duitse luchtvaart-attaché, *Generalleutnant* Wenninger, een derde attaché (voor *Abwehr*-zaken), *Oberstleutnant* G. W. Schulze-Bernett, en nog een vierde, aan de lezer van ons vorig deel reeds bekend en ook in dit deel alweer ter sprake gekomen: het hoofd van de *Reichsdeutsche Gemeinschaft*, dr. Otto Butting.

Op de spionage-activiteiten van Otzen en Wenninger komen wij nog terug: beiden waren zij ervaren beroepsmilitairen die maar door het land hoefden te rijden om met hun geschoolde blik de nodige waarnemingen te doen. Schulze-Bernett en Butting willen wij thans behandelen.

G. Walter Schulze-Bernett, in 1896 in Hamburg geboren, had na de eerste wereldoorlog van '20 af vijftien jaar in ons land gewoond. In '35 vertrok hij naar Berlijn en werd er bij de *Abwehr* ingedeeld, maar drie jaar later, in de herfst van '38, werd hij als attaché aan de Duitse legatie in Den Haag toegevoegd. Zijn voornaamste opdracht was om, van Nederland uit, militaire spionage in Frankrijk en Engeland voor te bereiden, d.w.z. spionagenetten op

[1] *Algemeen Handelsblad*, 4 en 18 maart 1940.